

CAPUT XI.

Ex Pelagiani erroris antithesi figitur genuinus præsentis controversiæ status, & oppositus orthodoxi dogmatis sensus de naturali hominis impotentia servandi legem Dei naturalem, & peccata vitandi per solas naturæ vires sine medicinali gratia Christi determinatur. Præmissa notitia de divina circa reparationem humani generis œconomia secundum tripartitam temporum statuumque distributionem a S. Augustino compendio traditam, sed ex Apostolo uberius explanatam, perspicue ostenditur, præsentem doctrinæ articulum ex illorum genere esse censendum, qui nobis per immediatam revelationem ex Scripturis innotescunt, atque adeo etiam ante expressam Ecclesiæ determinationem divinæ fidei assensum a nobis exigunt. Vindiciæ S. Pauli adversus blasphemias insanientium quorundam sæculi nostri criticorum censuras, execrandasque Apostolicæ illius doctrinæ cavillationes.

§. CXII. **J**am supra Capite V. abunde demonstratum est, Pelagianos hoc cumprimis nomine a Patribus Africanis identidem exagitatos fuisse, ac impugnatos, quod falso illo principio de virium naturalium ad legis naturalis observationem *sufficientia* præoccupati (§. XCVI.), omnem consequenter legem Dei servandi, & peccata vitandi *impotentiam* excludere ab humana natura voluisse

se convincerentur. Quum vero hanc ipsam Pelagii doctrinam famosa sua thesi (§. XXI.) orbi catholico rursus obtrudere velle videatur Catholicus Jctus: quippe qui Pelagiano illo de virium naturalium sufficientia principio nixus, omnem pariter legem Dei servandi, & peccata vitandi impotentiam ab homine removendam esse contendit (§. XCVII.); ipse jam viderit, qua ratione, aut colore non solum refuscitati Pelagianismi invidiam a se removeat (§. XXX.); sed suam in avitæ doctrinæ tenaces insolentiozem censuram (§. XXXII.) a temeritatis accusatione liberet, tutoque defendat. Omnibus igitur, quæ ad hanc controversiam pertinent, prævie jam discussis, & anticipatis, nihil porro aliud agendum nobis incumbit, quam ut hunc noviter succrescentem Pelagiani erroris surculum adductis, quibus opposita Ecclesie doctrina nititur, argumentis radicitus amputemus.

§. CXIII. Sed ne qua porro dubitatio supersit, quid quoad præsens institutum fidei mente tenendum Ecclesia a nobis exigat? istud quidem non aliunde melius, quam ex ipsa Pelagianæ doctrinæ antithesi eruendum est. Sunt vero circa præsens thema tres cum primis articuli, quos Ecclesiam in Pelagianis semper exhorruisse constat. 1) *Hominem per propriam voluntatem legem Dei naturalem posse complere, & ad mandata Dei facienda, atque implenda, uti & ad vincenda peccata, seu ad non peccandum liberum sufficere voluntatis arbitrium* (§. XL in: 1. & 3. — §. XLI). 2) *Hominem per solum naturæ bonum, id est, ex solis naturæ viribus ad tam sublimem perfectionis gradum eluctari sine vera Christi gratia posse, ut omnia virtutum officia, & quod consequens est, omnia jûris naturalis præcepta actu impleat; imo fuisse de facto etiam gentilium Philosophorum non paucos, qui eadem re ipsa actu impleverint, uti patet ex Epistola Pelagii ad Demetriadem*
Virgi-

Virginem a). 3) Hominem posse in hac vita, præceptis Dei cognitis, ad tantam perfectionem justitiæ sine adjutorio gratiæ Salvatoris, per solum voluntatis arbitrium pervenire, ut ei non sit jam necessarium dicere: Dimitte nobis debita nostra. Quod Pelagianos docuisse testatur Innocentius I. Epistola ad Patres Milevitanos.

Ex

- a) Hæc Epistola habetur Tomo ultimo Operum S. Hieronymi, fuitque subinde huic S. Doctõri falso a quibusdam adscripta, estque proinde probe distinguenda ab altera ad Demetriadem Epistola, quæ exstat Tomo 1. hæc enim genuinus S. Doctõris partus est: illam vero, quæ incipit: *Si summo ingenio.* S. Augustinus Pelagio tribuit, eamque confutat Lib. de gratia Christi Cap. 22. 27. 37. 38. & 40. ut proinde mirum sit hodieum adhuc, etiam a viris in doctrina S. Augustini apprime versatis, eandem Epistolam sub S. Hieronymi nomine citari, atque in thematis sui argumentum proferri. In hac igitur Epistola Pelagius, circa ea, quæ memoravimus, mentem suam ita expressit: *Quam multos Philosophorum, & audivimus, & legimus, & ipsi vidimus castos, patientes, modestos, liberales, abstinentes, benignos, & honores mundi simul & delicias respuentes, & amatores justitiæ non minus quam scientiæ! unde, quæso, hominibus alienis a Deo ista, quæ Deo placent? Unde illis hæc bona, nisi de NATURÆ BONO? & cum ista, quæ dixi, vel OMNIA IN UNO, vel singula in singulis haberi videamus, cum omnium natura una sit, exemplo suo invicem sibi ostendunt, OMNIA IN OMNIBUS ESSE POSSE, quæ vel Omnia in omnibus, vel singula in singulis inveniuntur. Quodsi autem sine Deo homines ostendunt, quales a Deo facti sunt; vide quid Christiani facere possint, quorum in melius per Christum natura, & viâ instructa est, & qui divini quoque gratiæ juvantur adjutorio. Ubi per gratiæ adjutorium intellexerit, interprete S. Augustino de gratia Christi Cap. 8. legem, atque doctrinam: vel gratiam inspirationis ad virtutum officia facilius exequenda utilem, sed minime necessariam (§. CII.) Pluribus vero interjectis ita demum prosequitur: Nec illu*

Ex opposita igitur erroneis hisce articulis Ecclesiæ catholicæ doctrina facile jam intelligitur, debitum fidei obsequium id a nobis exigere, ut credamus, ac confiteamur: *in hoc naturæ infirmæ statu, ubi caro concupiscit adversus Spiritum, & legi mentis repugnat, captivatque in lege peccati, naturales naturæ humanæ vires juri naturali servando neutiquam esse ita sufficientes, ut sine medicinalis gratiæ adiutorio legem Dei naturalem, quoad substantiam* *) *servare, & sine peccato quocunque vivere homo possit, potentia nempe morali, seu expedita, & cum actu conjuncta; ita videlicet, ut quam diu hoc fragile corpus gerit, omnia legis præcepta solis naturæ viribus effective impleat, & consequenter ad nullum unquam peccatum declinet.* Nunc vero jam in eo sumus, ut, quæ ad muniendam catholici

K

hujus

illud est parvum argumentum ad comprobandum naturæ bonum, quod illi primi homines per tot annorum spatia absque ulla admonitione legis fuerunt, non utique quod Deo aliquando creaturæ suæ cura non fuerit, sed quia se talem sciebat fecisse hominum naturam, ut eis pro lege ad exercendam justitiam sufficiat.

- *) Bisariam nempe lex impleri potest, scilicet, vel quoad substantiam, vel quoad modum. Si spectata honestate officii, & finis proximi, qui finis operis est, id quod lege cavetur, facias, legem implesti quoad substantiam. Sed si præterea opus legis ex affectu charitatis ad finem ultimum, qui finis operantis est, cum fractu ac merito vitæ æternæ, virtualiter explicite, uti debes, referas; jam legem etiam quoad modum implevisti. Quam distinctionem tradit S. Thomas 1. 2. Quæst. 109. Art. 4. Certum autem est, & a nobis jam alibi demonstratum, legem quoad substantiam impleri posse, quin quoad modum impleatur, atque in hac hypothese peccatum quidem hominem peccato omissionis contra præceptum relationis; non autem peccato, quod ajunt, commissionis contra opus lege præscriptum. Qua de re vide, quæ diximus in Tractatu de officio bonitatis erga Deum. Part. 1. Cap. 4. & Part. 3. Cap. 4. §. XXXIII. &c.

hujus in Tridentina Synodo (§. XXVIII.) pro parte iam definiti dogmatis veritatem abunde suppetunt SS. Scripturarum, divinæque Traditionis argumenta, adversus *novos gratiæ inimicos*, qui, ut Augustinus ait, (§. LXXIV.) *incautis novas semper ponunt tendiculas*, pro ratione semel suscepti muneris, ordine suo proferamus.

§. CXIV. Inprimis ergo si S. Scripturam diligentius attendas, invenies sane præfatum doctrinæ catholice articulum, licet sub alio verborum tenore, satis in ea luculenter expressum. Priusquam vero ad demonstrationem ipsam procedamus, in gratiam Lectoris harum rerum ignari, præmittenda esse duximus, quæ divinæ dispensationis modum attinent, in generis humani reparatione observatum, & a S. Augustino Capite penultimo sui *Enchiridii* compendio expositum, ex quo dispicimus, totum humanæ redemptionis opus non illicet, non de repente fuisse peractum, sed per temporum intervalla, sicut Deo placuit, qui in mensura, & numero, & pondere disposuit. Cum, inquit, in altissimis ignorantie tenebris nulla resistente ratione vivitur secundum carnem; hæc sunt prima hominis. Cum per legem cognitio facta fuerit peccati, si nondum divinitus adjuvet Spiritus, secundum legem volens vivere, vincitur, & sciens peccat, peccatoque subditus servit: a quo enim quis devictus est, huic & servus addictus est 2. Pet. 2. 19. id agente scientia mandati, ut peccatum operetur in homine omnem concupiscentiam, cumulo prævaricationis adjecto, atque ita, quod scriptum est, impleatur: Lex subintravit, ut abundaret delictum Rom. 5. v. 20. Hæc sunt secunda hominis. Si autem respexerit Deus, ut ad implenda, quæ mandat, ipse adjuvare credatur, & agi homo cæperit Dei Spiritu; concupiscitur adversus carnem fortiore robore charitatis - - - in quantum (homo) non cedit malæ concupiscentiæ vincente delectatione justitiæ. Harum differentiarum prima est ante legem, secunda

da sub lege, tertia sub gratia - - - quæ revelata est per primum Mediatoris adventum. Quæ quidem gratia nec antea defuit, quibus eam oportuit impertiri, quamvis pro temporis dispensatione velata, & occulta. Neque enim antiquorum quicumque justorum præter Christi fidem (intellige vivam, & per dilectionem operantem) salutem potuit invenire. Illa porro tripartita S. Doctoris distributio, uti non vacat mysterio; ita operæ pretium fuerit eam, utpote Apostolicæ doctrinæ profus consonam enucleatius explanare. Quo factò expeditissima demum via patebit ad catholicæ dogmatis, de quo isthuc agitur, veritatem ex SS. Litteris efficacius demonstrandam.

§. CXV. Igitur juxta triplicem illam temporum distributionem triplex quoque humani generis status distinguendus est. *Primus* horum fuit status *legis nature*, qui annis 400. ab Adamo usque ad Moysen perdurabat. In hoc statu sine lege scripta secundum inditam naturæ legem homo vivere eo consilio permissus est, ut per propriam experientiam convinceretur, nullum adeo abnorme, & absurdum esse aberrationis genus, cujus humana ratio sibi relicta capax non sit, si Deus mentis tenebras veritatis lumine, legisque doctrina non illustraverit. Hunc proinde statum merito dixeris statum tenebrarum, quibus potior hominum pars tum obruta jacebat veri Dei aut nescia, aut ejus oblita, aut certe rectam colendi, ac glorificandi Numinis religionem ignorans, nec malitiam, gravitatemque peccati, nec concupiscentiæ corruptionem cognoscens, cujus inordinatos motus sine repugnantia, sine ulla lucta, sponte sequebatur, atque in hoc miserabili statu sine propriæ miseræ agnitione detinebatur.

Hunc statum: Apostolus Act. 17. recte vocat *tempora ignorantie*; tumque de hujus temporis hominibus

ad Ephesios scribens ait: *Eratis aliquando tenebræ a): eratis in illo tempore sine Christo - - - promissionis spem non habentes, & sine Deo in hoc mundo b): conversati in desideriiis carnis, facientes voluntatem carnis, & cogitationum c).* Tum hortatur eos, ut non jam ambulent, sicut & gentes ambulant in vanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum alienati a vita Dei propter ignorantiam, quæ est in illis propter cœcitatem cordis ipsorum, qui desperantes semetipsos tradiderunt impudicitie, in operationem immunditiæ omnis, in avaritiam d), quorum plura summe enormis vitia Capite I. Epistolæ ad Romanos enumerat.

§. CXVI. Alter status erat legis scriptæ, quæ continebat legis naturalis præcepta in lapideis tabulis consignata; durabat vero status iste annis 1600. a Moyse usque ad Christum. Lex itaque scripta ignorantie tenebras dispulit, mentisque humanæ cœcitatem, ceu primam originalis noxæ plagam persanavit, ostendendo peccati malitiam, & prævæ cupiditatis deordinationem, quæ erat altera naturæ corruptæ plaga humanæ voluntati per peccatum inflicta. Sed cum per legem solummodo haberetur cognitio peccati e) sine gratia ad illud evitandum necessaria: idcirco occasione hujus cognitionis magis irritata concupiscentia impotentius dominabatur f). Ex quo enim, teste Augustino, peccante primo homine vitium pro natura inolevit g), natura ita comparati sumus, ut in vetite majori studio incumbamus, juxta illud Poëtæ: *nitimur in vetitem*; imo juxta clarissimum illud Dei testantis oraculum: *sensus, & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua h).* Quare tamen si
hujus

a) Cap. 5. v. 8: b) Cap. 2. v. 12. c) Cap. cit. v. 3.
d) Cap. 4. v. 17. & 19. e) Ad Rom. Cap. 3. v. 20.
& Cap. 7. v. 7. f) Cap. 7. v. 8. g) Tract. 44. in
Joan. h) Gen. 8. v. 21.

hujus status homines pugnare contra concupiscentiam inciperent; quippe quam per legem jam damnatam scirent; attamen gratia ad eam *potentia morali* vincendam destituti, eidem ob virium imbecillitatem resistendo impares, succumbebant. Id manifestum est ex S. Pauli Epistola ad Romanos, in qua potissimum probare contendit gratiam omnibus, sive Judæis, sive gentilibus esse necessariam, ut lex impleatur, & peccata vitentur, idque ex eo demonstrat, quod illorum nemo legem impleverit, omnisque peccati proflus immunis vixerit: *Causati enim sumus*, inquit, id est, rationibus ostendimus, *Judæos & Græcos omnes sub peccato esse, sicut scriptum est: quia non est justus quisquam - - - omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt; non est qui faciat bonum, non est usque ad unum - - - omnes enim peccaverunt* a). Quia nempe nec lex naturalis naturæ indita, qua gentiles, nec lex naturalis scripta, qua Judæi ducebantur sufficiens erat ad peccatum per legis observationem cavendum; quamvis ejus notitia sufficeret ad illud incurrendum. Ergo si per legem, peccatum contra legem, caveri non potuit, nec consequenter caveri potuit per naturam: quia ut *Estius* recte notat b): Lex sine gratia stat ex parte naturæ, & quidquid illa potest, idipsam natura posse censetur, vel secus.

§. CXVII. Tertius denique status usque ad consummationem seculorum perseveraturus, est status *legis novæ*, quæ est lex *spiritus*, seu *gratiæ*. Postquam enim sub primo statu satis jam comperta omnibus esset humanæ mentis imbecillitas, & ignorantia: postquam etiam sub altero statu haud minus explorata jam omnibus esset concupiscentiæ indomita vis, humanæque voluntatis ad eidem resistendum infirmitas, & impotentia; tunc de-

K 3

mum

a) Rom. Cap. 3. v. 9, 10, 23. b) 2. Dist. 26. §. 40.

mun propria quosque convincente experientia palam omnibus constabat, homini ad faciendum bonum, quod lex imperat, & ad malum, quod prohibet, devitandum, nequaquam sufficere, si mens duntaxat ope legis boni, malique cognitione imbuatur; sed præterea vel maxime desiderari, ut voluntatis infirmitas medicinali Salvatoris gratia sanetur, sicque homo, a concupiscentiæ in lege peccati eum captivantis servitute divini liberatoris auxilio eruatur. *Augetur enim prohibitione concupiscentia, quando deest gratia liberantis,* inquit S. August. Lib. Expositionis quarundam propositionum ex Epist. ad Romanos. Hunc ergo in finem advenit tandem jam a 4000. annis promissus, prædictus, expectatus, ac desideratus humani generis Salvator, ac Liberator, qui hominibus per humilem propriæ imbecillitatis agnitionem rite jam dispositis medicinalem suam gratiam ad impletionem legis, peccatique devitationem adeo necessariam affluenter impertitus est: ita ut homo in hoc tertio statu sub gratia constitutus non solum pravæ cupiditatis corruptionem plene cognoscat, nec solum inordinationibus ejus strenue reluctetur; sed eam quoque Spiritui subjugando efficaciter devincat.

Ad hunc statum respexit Apostolus scribens ad Romanos: *Peccatum, seu concupiscentia, vobis non dominabitur, non enim estis sub lege, sed sub gratia a): video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit a corpore mortis hujus? hoc est; a carne corrupta per concupiscentiam, quæ jugiter conatus suos exerit, ut animæ mortem infligat: gratia Dei per Jesum Christum b): Lex enim Spiritus vitæ in Christo Jesu liberavit me a lege peccati, & mortis c).*

Ubi

a) Cap. 6. v. 14. b) Cap. 7. v. 23. & seq. c) Cap. 8. v. 2.

Ubi de se ipſo in perſona omnium loquens continenter ſubdit: *Nam quod impoſſibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem: Deus filium ſuum mittens in ſimilitudinem carnis peccati, & de peccato, ſeu aliter juxta græcum $\pi\epsilon\gamma\iota\ \acute{\alpha}\mu\alpha\rho\tau\iota\alpha\varsigma$ & propter peccatum, intellige expugnandum et abolendum, ut interpretatur Theophylaſtus, damnavit, id eſt per gratiam excluſit, & compeſcuit concupiſcentiam, damnavit peccatum in carne, ut juſtificatione legis impleretur in nobis a).* Profecto heic perſpicue oſtendit Apoſtulus legis obſervationem, quæ eſt ejus juſtificatione, obtineri neſtquam potuiſſe per vires naturæ, quibus lex nitebatur: & ideo miſiſſe Deum filium ſuum, qui damnaret, ſeu excluderet peccatum, vires ejus auferendo, ſeu viam concupiſcentiæ ſupprimendo, & imperiando gratiam, cujus efficacia lex impleretur, ut prædictum erat per Ezechielem Prophetam: *Dabo vobis cor novum, & ſpiritum novum ponam in medio veſtri, & faciam, ut in præceptis meis ambuletis - - - & operemini. b).*

Quare idem Apoſtulus, poſtquam loc. cit. monuiſſet legis obſervationem locum habere in iis, qui non ſecundum carnem ambulant, ſed ſecundum ſpiritum; mox facta inter carnalia, & ſpiritualia ſapientes oppoſitione, docet eos, qui ea, quæ carnis ſunt, ſapiunt, legem Dei obſervare non poſſe: *Sapientia carnis, inquit v. 6., inimica eſt Deo: legi enim Dei non eſt ſubjecta: nec enim poteſt.* Quæ verba utique quoad ſenſum formaliter æquivalent hiſ: *Qui ea, quæ carnis ſunt, ſapiunt, Deo adverſantur, quia legem Dei non obſervant, nec obſervare poſſunt.*

K 4

Ubi

- a) Ibid. v. 3. & 4. b) Cap. 36. v. 26. ubi ea repetit, quæ jam capite II. v. 19. præmiſerat. Vide, ſi lubet, Doctiſſ. Calmet in citata ſcripturæ loca, omnia, quæ hucusque proſecuti ſumus, egregie, ac diſſuſiori oratione confirmantem,

Ubi certe Apostolus aliquam legem Dei servandi impotentiam hominibus carnalia sapientibus, & spiritu gratiæ destitutis inesse fatetur. Sed non utique *physicam, & absolutam*: quippe qui ad finem Cap. I. & initium 2di ejusdem Epistolæ eos, qui *taliam*, quæ ibi percenset, legi naturæ contraria *agunt, morte, Deique judicio dignos* pronunciat; quod cadere profecto nequit in eos, qui *physica* legem Dei servandi impotentia laborant, consequenter & naturali ea, quæ legis sunt, faciendi libertate carent. Evidens ergo est Apostolum loqui de sola legis naturalis, & quidem solum *quoad substantiam* servandæ impotentia *moralis*, quæ cum libertate consistit, uti Cap. VIII. demonstravimus. Nam impossibilitatem illam, seu impotentiam legem servandi, ut proxime vidimus, repetit *ex infirmitate carnis* seu naturæ; at impossibilitas servandi legem naturalem *quoad modum supernaturalem*, utpote ad fructum, & meritum vitæ æternæ proficientem, non nisi ex naturæ ad ea, quæ altioris, seu supernaturalis ordinis sunt, sese exporrigere minime valentis *improportione* repetenda unice fuisset, ob quam improportionem natura etiam sana & integra ad ea, quæ supernaturalis ordinis sunt, pertingere per semet nunquam posset.

§. CXVIII. Sed probe adhuc observandum isthic est, in utroque statu, videlicet *legis naturæ, & scriptæ* plures justos exstitisse, qui reipsa pertinebant ad statum *legis novæ*, nempe omnes illi, qui per fidem Mediatoris, quem expectabant, jam tum participes facti sunt gratiæ medicinalis, concupiscentiæ, peccatique victricis, quæ ante *legem gratiæ* pro omnibus latam, singulisque fidelibus promulgatam, sicut S. Augustinus ait, *occultabatur, sicut frumentum in palea*. Unde & idem S. Doctor affirmare non dubitat, omnes justos, qui sub veteri lege vixerunt, *nondum quidem nomine, sed reipsa fuisse Christianos*.

nos a). Sed quemadmodum in lege veteri plures fue-
re, qui pertinerent ad legem novam, prout observat S.
Thomas b), ut sancti Patriarchæ & Prophetæ, qui Deo
servierunt *in novitate spiritus, non in vetustate literæ* c),
incedentes in omnibus mandatis, & justificationibus Domini,
ut de Zacharia, & Elisabeth testatur S. Lucas d); ita
e contra in lege nova, plures non re, sed nomine dun-
taxat Christiani pertinent ad legem veterem; quippe,
qui non receperint nisi *literam* legis novæ, quæ, teste
Apostolo e), sine spiritu vivificante *occidit*, quatenus
multitudine, ac difficultate præceptorum existit carnali-
bus occasio peccati, & mortis æternæ. Scriptum est
enim de Spiritu sancto, *per quem charitas diffunditur in*
sordibus nostris f): *quem mundus non potest accipere* g).
Mundi autem nomine, interprete S. Augustino intelli-
guntur *mundi dilectores*, carnis, & oculorum concupis-
centiis servientes h). Porro teste Apostolo; *si quis*
Spiritum Christi non habet, hic non est ejus i), atque adeo
censendus est non re, sed solo nomine Christianus, &
vel ideo *pertinens ad Testamentum vetus*, uti rursus notat
S. Augustinus k).

§. CXIX.

- a) Lib. 3. ad Bonifac. Cap. 3. & Lib. 3. contra duas Epi-
stolas Pelagianorum Cap. 4. *Eadem, inquit, fides est, &*
in illis, qui nondum nomine, sed re ipsa fuerunt antea
Christiani, & in istis, qui non solum sunt, verum etiam
vocantur, & in utriusque eadem gratia per Spiritum
sanctum. b) Q. 107. Art. 1. ad 2. *fuerunt aliqui in*
statu veteris testamenti, habentes charitatem, & gratiam
Spiritus sancti, qui principaliter expectabant promissio-
nes spirituales, & æternas; & secundum hoc pertinebant
ad legem novam. c) Rom. 7. v. 6. d) Luc. 1. v. 6.
e) 2. Corinth. 3. v. 6. f) Rom. 5. v. 5. g) Joan.
14. v. 17. h) Tract. 74. in Joan. i) Rom. 8. v. 9.
k) Lib. 1. contra Donat Cap. 15. *Sicut, inquit, in Sa-*
cramento veteris testamenti vivebant quidam spirituales,
ad

§. CXIX. His opportune prælibatis facile jam patet, totam illam Apostolicæ institutionis doctrinam ad tria potissimum capita esse revocandam, quorum hæc est summa. 1) Naturales humanæ naturæ vires, cum sola legis littera sine spiritu vivificante nequaquam esse sufficientes ad omne peccatum per naturalis legis impletionem effective, & reipsa devitandum; quamvis legis notitia sufficiat ad illud incurrendum. (§. CXVI.) 2) Illam vero insufficientiam proficisci non solum ex culpabili legis ignorantia, mentisque cœcitate per peccatum contracta; sed vel maxime ex infirmitate carnis, & concupiscentiæ corruptione, quæ homini sub lege nativis viribus relicto, & sub gratia nondum constituto impotentius dominatur, legi mentis repugnat, captivatque in lege peccati, hocque pacto legis naturalis impletionem, quæ est ejus justificatio, moraliter impossibilem efficit. (§. CXV. — CXVI. — CXVII.) 3) Hanc demum impossibilitatem, seu, *moralement impotentiam* juxta usitatum Pauli phrasim, non aliter tolli, nisi virtute, ac spiritu gratiæ per Christum partæ, quippe quæ sola hominem a lege peccati, seu concupiscentiæ dominatu liberat, peccatum in carne, seu inordinatos ejus motus damnat, id est, compescit, & in officio continet, atque demum actualem legis efficientiam in nobis efficaciter operatur. (§§. cit.).

§. CXX. Tria porro hæc Apostolicæ doctrinæ capita ex eorum genere censenda sunt, quæ ex *immediata* revelatione nobis innotescunt. Quidquid enim in idea cujuslibet vocis in verbo Dei scripto, vel tradito expres-

ad novum scilicet testamentum occulte pertinentes; sic & nunc in Sacramento novi testamenti plerique vivunt animales, qui, si proficere volunt ad perficienda, quæ sunt Spiritus Dei, ad vetus testamentum pertinebunt.

se distincte, & explicite, seu sola terminorum notione considerata; vel etiam quoad nos *implicite*, id est, non vi formæ Syllogisticæ, sed per modum simplicis verborum expositionis contineri intelligitur, *immediate*, revelatum esse censetur. Modicam vero attentionem adferenti illico sub aspectum, tactumque cadet, totam, quam mox dedimus, apostolicæ doctrinæ paraphrasim iisdem fere verbis, adeoque *explicite*, contineri in proxime allegatis S. Pauli sententiis, præcipuum argumentum complectentibus Evangelii sui, quod se *per revelationem Jesu Christi didicisse* Apostolus ipse testatur a), *) Eam igitur vel-
ut

a) Gal. Cap. I. v: 12.

*) Detestanda igitur insignis Blasphemia Ambianensis cujusdam Professoris, qui in dictatis suis academicis, Episcopo Ambianensi subinde denunciatis, asserere non abhorruit: *Paulum acris, ac vehementis ingenii imperum secutum, legem moris deprimere, quandoque & elevare.* Sed advertere debuisset temerarius censor, hanc, qua Apostolum gravat, desultoriæ levitatis invidiam, in Deum ipsum recidere, cujus Spiritum se habere, & quæ docuit, ex revelatione divina didicisse Paulus ipse profiteretur.

Hac occasione etiam opportune istie castiganda est quorundam sæculi nostri Criticorum effrons S. Pauli scripta traducendi licentia, atque temeritas. Ex his ob suum Religionis odium, & S. Scripturæ contemptum notorius scriptor Anglus *Bolingbrokius* laudat Cardinalem *Bembo*, quod S. Pauli scripta velut splendidas ineptias, (*sur pompeux galimatias*) contempnisset. At si Pauli doctrina oculis insanientium criticorum nihil præter splendidam ineptiarum faraginem referat; qua, quæso, ratione prætenfum hoc ineptiarum specimen in tantam ex crescere auctoritatem potuit, ut toto jam fere 18. sæculorum decursu fideles universi solidissimam inde instructionem, splendidissimam dogmatum lucem Theologi, divitias christianæ eloquentiæ sacri Pæcones, Concilia demum omnium fere synodaliū decisionum & canonum argumenta hauserint, vimque maximam in Pauli Epistolis suspexerint, ad doctrinæ puritatem conservan-
dam

ut *imediate, & explicitè* revelatam respici oportere, minime ambigendum.

Est

dam, nec non ad profigandos omnes errores, & ad incredulos in rectam christianæ Religionis, ac orthodoxæ fidei viam reducendos invincibilem efficaciam; ut propterea *Boulangerus*, Pauli censor alias omnium nequissimus, evidentia veritatis ingenue confiteri adactus sit: Apostoli doctrinam *sublimem* esse atque *mirabilem*, quod ea mediante diffusus fuerit in toto orbe christianismus: quamquam alias occasione stupendæ conversionis in Actis Apostolorum, & Paulinis Epistolis relatæ hunc S. Apostolum vesaniore calumnia, ceu *vesanum enthusiastam*, malitiose convitiari non sit veritus. At singularem profecto esse oportuit enthusiasmum in Viro minarum & cædis actu spirante per tam insignis facti certitudinem, derepente productum, qui toto vitæ cursu persistenter semper sagax, semper sibi constans, semper idem in tanta scriptorum multitudine ac varietate, in tot itineribus, Apostolicis, in tot periculis, in tot persecutionibus; qui virtutes summe austeras, regulas purissimas, doctrinam maximè sublimem, charitatem ardentissimam, beneficentiam demum ubique diffusam producere potuerit. Sane si tanta vis & efficacia Philosophiæ inesset efformandi hujus indolis enthusiastas, jam illa de humani cordis imperio certare cum Religione merito posset, prout scite observat *D. Flexier de Reval, cathechisine Philosophique* pag. 297.

Quod proinde *Bolingbrokius* de Cardinale *Bembo* refert, vel ipso etiam *Petro de Bayle* iudice putida fabula est, in officina Thomæ Langii Scriptoris teutonici, utque meretur, æque obscuri, quam ignoti procusa. Quod vero *Bolingbrokium* porro attinet, nota alioquin est ejus in sacros Scriptores petulantia, qui quum alios historicos antiqui fœderis libros inter *sacras Romanenses fabulas* rejicere non abhorruerit; quid mirum, si illa ei fabula arriserit ad invidiam Paulinis Epistolis constandam? atque præterea teste cit. *Flexiero* ad eas omnes repudiandas satis ei fuerit, quod earum Scriptor *calvus fuisset, & statura pufillus*. Adeo hodie nihil tam sanctum est atque

Est vero præterea istud quoque inter Theologos non minus expeditum: pro *immediate*, licet *quoad nos implicite*, revelato habendum esse omne illud, quod alteri *immediate*, & *explicite* revelato, quoad sensum formaliter æquivalet, seu quod unum, & eundem habet cum *explicite* revelato conceptum, licet diversis vocibus exprimitur. At certe supra a nobis expositum catholici dogmatis articulum (§. CXIII.) *immediate* revelatis Apostolicæ doctrinæ dogmatibus (§. præced.) formaliter quoad sensum æquivalere, seu in eadem notione, diver-

arque sublime, quo insanientium quorundam criticorum infrunita proboſcis non pertingat! sed temerario huic nugatori respondisset S. *Chryſſſtonus* Hom. 30. in Princ. Apost. Etſi Paulus statura puſillus eſſet, *ſed tamen cælum contingit*. Unde & Hom. 4. de laud. Pauli: *Cælum eſt*, inquit *in quo juſtitiæ ſol regnat: pelagus eſt puriſſimum & altiſſimum, infœnitæ ſapientiæ abyſſum continens*: ac propterea in Prolog. in Epistolæ S. Pauli nunquam ſe ad divinorum ejus operum lectionem (quod hebdomadatim ter, quaterve imo pluries facere conſueverat) ſe contuliſſe affirmat, quin præ gaudio & admiratione extra ſe raperetur. Hæc tantus vir ingenii præſtantia juxta ac ſanctitatis fama per orientem celebratiſſimus. Pagina deficeret, ſi alia plura SS. Patrum elogia iſtic accumulanda forent, in Pauli Epistolæ copioſe profuſa. Merito proinde Illuſtriſſ. *Boffuet* tantam in illis doctrinæ efficaciæm ſuſpexit, ut diceret: ſe ſola harum auctoritate in Religione chriſtiana retinendum, ſi etiam reliqua omnia Chriſtianismi documenta interiiſſent. Unde & *Freretus*, quamvis ſubinde libros ſacros, & omnia fere chriſtianæ Religionis argumenta impugnaret; nihil tamen in Pauli Epistolæ auſus eſt, licet alioquin ad deſtruendam infidelitatem ac irreligionem efficaciſſimas. Quo ſuo ſilentio ſatis oſtendit, ſe in illis nihil, quod juſte carperet, offendiſſe. Ceterum hos & alios *Bolingbrokii* contra Religionem errores copioſe refutarunt plures Angliæ nationis Theologi, quos inter præcipui *John Leland*, *Young*, *Hervey*, *Brown*, *Clayton*, aliique non pauci.

diversis licet vocibus significata convenire, nemini non evidens esse potest, qui verborum potestatem habeat exploratam. Igitur memoratus ille articulus ex illorum genere sine dubio censendus est, quæ nobis per *immediatam revelationem* ex Scripturis innotescunt; adeoque fidei divinæ assensum a nobis exigunt, etiam ante expressam Ecclesiæ determinationem, uti recte a Card. de Lugo a) observatum est.

CA-

- a) Disp. 20. de veritate fidei Sect. 2. *si*, inquit, *constat sufficienter, de revelatione Dei in Scriptura contenta, constat etiam sufficienter de propositione Ecclesiæ; atque adeo non potest excusari dissensus ab hæresi ex defectu solam propositionis, seu applicationis ab Ecclesia faciendæ. — — — Nam Ecclesia clare, & manifeste proponit credendam Scripturam, & omnia & singula in ea contenta. Si ergo manifeste constat, aliquid in Scriptura contineri, æque manifeste constare debet; id ab Ecclesia nobis credendum proponi. Vide plura, quæ de hoc argumento notavimus in Vindiciis Concilii œcumenici VI. Parte 2. §. XXXVIII.*